

**PASIŪLYMAI IR PASTABOS DĖL DVIDEŠIMT PIRMOSIOS LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS
NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMO PLANO PROJEKTO**

2026-09-07

Lietuvos atsakingo verslo asociacijos (toliau – LAVA) pastabos parengtos atsižvelgiant į tvarumo ir atsakingo verslo praktikos poreikius. Rengdami pasiūlymus vadovavomės principu, kad pirmenybė teikiama jau priimtų sprendimų veiksmingumui, o ne naujiems įpareigojimams verslui, todėl dauguma pastabų siūlo tikslinti esamus plano projekto veiksmus. Antroje dalyje nurodomos sritys, kurių plano projekte nerandame, nors jos yra numatytos Vyriausybės programoje arba kyla iš jau priimtų Europos Sąjungos įsipareigojimų.

I. SIŪLOMI NAUJI VEIKSMAI

Toliau nurodytos sritys plano projekte nėra atspindėtos. Kiekvienam siūlymui pateikiame Vyriausybės programos nuostatų grupę, kurią jis įgyvendina, siūlomą rezultato rodiklį, atsakingas institucijas ir įgyvendinimo terminą. Konkretūs programos punktų numeriai tikslintini pagal galutinę programos redakciją.

Siūlomas veiksmas	Siūlomas rezultato rodiklis	Siūloma atsakinga institucija	Terminas
N1. Peržiūrėti žaliųjų ir socialiai atsakingų viešųjų pirkimų kriterijų taikymą: (i) prioritetinėse produktų grupėse pereiti nuo minimalių prie išplėstinių aplinkos apsaugos kriterijų ir vertinti juos pasiūlymų vertinimo balais, o ne kaip atitikties filtrą; (ii) nustatyti privalomą gyvavimo ciklo sąnaudų skaičiavimą tarptautiniuose pirkimuose tose produktų grupėse, kurioms yra parengta skaičiavimo metodika; (iii) prioritetinėse produktų grupėse, kurioms parengta skaičiavimo metodika, nustatyti reikalavimą pateikti perkamos prekės ar paslaugos anglies pėdsako duomenis ir vertinti juos pasiūlymų vertinimo balais; (iv) įteisinti tiekėjo pateiktų tvarumo įrodymų abipusį pripažinimą tarp perkančiųjų organizacijų; (v) apibrėžti žiedinio pirkimo ir produkto kaip paslaugos modelį;	Bent 5 prioritetinėse produktų grupėse taikomi išplėstiniai kriterijai; patvirtinta įrodymų abipusio pripažinimo tvarka; nustatytas socialiai atsakingų pirkimų dalies didinimo grafikas.	AM, EIM, Viešųjų pirkimų tarnyba	2028 m. II ketv.
N2. Patvirtinti Socialinės ekonomikos strategiją ir pradėti jos įgyvendinimą, numatant socialinio verslo statuso susiejimą su finansavimo ir viešųjų pirkimų priemonėmis.	Strategija patvirtinta; veikia bent viena finansavimo priemonė socialinės ekonomikos subjektams.	SADM, EIM	2027 m. III ketv.

Siūlomas veiksmas	Siūlomas rezultato rodiklis	Siūloma atsakinga institucija	Terminas
N3. Parengti vieningą socialinio poveikio matavimo metodiką, taikomą socialinio verslo statusui, viešiesiems pirkimams ir valstybės finansavimo priemonėms.	Metodika patvirtinta ir išbandyta ne mažiau kaip 20 organizacijų.	SADM	2028 m. I ketv.
N4. Sukurti pramonės pasirengimo Ekologinio projektavimo reglamentui ir skaitmeniniam produkto pasui programą.	Ne mažiau kaip 300 įmonių gavo metodinę ar konsultacinę pagalbą; parengtos sektorinės gairės prioritetinėms produktų grupėms.	EIM, AM	2028 m. II ketv.
N5. Įgyvendinti antrinių žaliavų rinkos priemones: (i) nustatyti maksimalų terminą sprendimui, kada atlieka nustoja būti atlieka, priimti ir paskelbti tipinius atvejus, kuriems taikoma supaprastinta tvarka; (ii) įvertinti sumažinto PVM tarifo remonto paslaugoms taikymą; (iii) sukurti pramoninės simbiozės srautų platformą.	Sprendimo terminas neviršija 4 mėn.; veikia pramoninės simbiozės platforma; parengtas PVM lengvatos poveikio vertinimas.	AM, EIM, FM	2027 m. IV ketv.
N6. Parengti metodinę pagalbą darbdaviams įgyvendinant 2026 m. birželio 7 d. įsigaliojusius Darbo kodekso pakeitimus dėl darbo užmokesčio skaidrumo: pavyzdinius pareigybių vertinimo pagal objektyvius ir lyčiai neutralius kriterijus modelius, darbo apmokėjimo sistemos šabloną mažoms įmonėms ir duomenų	Gairės ir pavyzdinės formos paskelbtos iki 2026 m. gruodžio 1 d., o jomis pasinaudojo ne mažiau kaip 1 000 darbdavių.	SADM, Valstybinė darbo inspekcija	2026 m. IV ketv.

Siūlomas veiksmas	Siūlomas rezultato rodiklis	Siūloma atsakinga institucija	Terminas
teikimo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai gaires. Pagalba reikalinga iki 2026 m. gruodžio 31 d., kai darbdaviai privalo patvirtinti arba peržiūrėti darbo apmokėjimo sistemas.			
N7. Parengti nacionalinį atsakingo verslo elgesio veiksmų planą pagal JT verslo ir žmogaus teisių principus bei EBPO rekomendacijas ir parengti mažosioms bei vidutinėms įmonėms skirtas išsamaus patikrinimo (angl. due diligence) gaires.	Planas patvirtintas; gairės paskelbtos; sustiprintas EBPO nacionalinio kontaktinio centro pajėgumas.	TM, EIM, URM, SADM	2028 m. I ketv.
N8. Parengti pramonės dekarbonizacijos ir energijos vartojimo efektyvumo priemonę gamybos įmonėms bei paaiškinti ilgalaikių elektros energijos pirkimo sutarčių sudarymo sąlygas.	Veikia finansavimo priemonė.	EM, EIM	2028 m. I ketv.
N9. Išaiškinti ilgalaikių elektros energijos pirkimo sutarčių sudarymo sąlygas.	Paskelbtos ilgalaikių elektros pirkimo sutarčių gairės.	EM, EIM	2028 m. I ketv.
N10. Sudaryti sąlygas įmonėms tvarumo rodikliams naudoti valstybės jau turimus duomenis (socialinio draudimo, registrų,	Veikianti prieiga; ja pasinaudojo ne mažiau kaip 1 000 įmonių.	FM, EIM	2028 m. II ketv.

Siūlomas veiksmas	Siūlomas rezultato rodiklis	Siūloma atsakinga institucija	Terminas
energijos suvartojimo, atliekų apskaitos), teikiamus mašininio formatu per vieną prieigos tašką.			
NN11. Užtikrinti Direktyvos (ES) 2024/825 reikalavimų dėl aplinkosauginių teiginių taikymo priežiūrą: atlikti sisteminius rinkos patikrinimus prioritetiniuose sektoriuose, viešinti priežiūros praktikos apibendrinimus ir sprendimus, kad verslui būtų aiškos teiginių pagrįstumo ribos, bei teikti konsultacijas dėl įrodymų, kuriuos priežiūros institucija laiko pakankamais.	Kasmet nuo 2027 m. atliekami rinkos patikrinimai ne mažiau kaip 3 sektoriuose; skelbiami metiniai priežiūros praktikos apibendrinimai su konkrečiais pagrįstų ir nepagrįstų teiginių pavyzdžiais; veikia konsultavimo kanalas ūkio subjektams.	Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, AM, EIM	2027 m. I ketv.
N12. Papildyti Inovacijų agentūros teikiamų konsultacijų verslui aprašą tvarumo parengties paslaugomis: pasirengimu tvarumo atskaitomybei pagal VSME/VS arba ESRS standartą, šiltnamio efektą sukeliančių dujų 1 ir 2 apimties apskaičiavimu, pasirengimu atsakyti į pirkėjų ir finansų įstaigų tvarumo klausimynus bei ES reikalavimų gaminiams (ekologinio projektavimo, produkto paso) taikymo vertinimu, taip pat dvejo	Paslaugos įtrauktos į konsultacijų aprašą iki 2027 m. II ketv.; nuo 2028 m. jomis kasmet pasinaudoja ne mažiau kaip 150 mažų ir vidutinių įmonių; ne mažiau kaip 100 įmonių parengia pirmąją tvarumo ataskaitą pagal VSME standartą.	EIM, Inovacijų agentūra	2027 m. II ketv.

Siūlomas veiksmas	Siūlomas rezultato rodiklis	Siūloma atsakinga institucija	Terminas
reikšmingumo analizės atlikimu, tvarumo strategijos parengimu, pereinamojo laikotarpio (dekarbonizacijos) plano parengimu, klimato rizikų analizės atlikimu ir pritaikymo plano parengimu.			
N13. Sukurti dekarbonizacijos ir žaliojo finansavimo srautų stebėsenos sistemą, kaupiančią ir viešinančią duomenis pagal sektorius, finansavimo šaltinius, finansines priemones ir projektų tipus. Duomenys renkami iš jau teikiamų ataskaitų, nenustatant įmonėms naujų duomenų teikimo prievolių.	Nuo 2028 m. kasmet skelbiama žaliojo finansavimo srautų apžvalga, apimanti ne mažiau kaip 90 proc. viešojo finansavimo srautų; duomenys skelbiami atvirų duomenų formatu ne vėliau kaip per 6 mėn. nuo ataskaitinių metų pabaigos; parengti finansavimo trūkumo vertinimai ne mažiau kaip 3 ūkio sektoriuose.	FM, Lietuvos bankas, AM	2028 m. I ketv.
N14. Pertvarkyti darbo vietų pritaikymo subsidijavimo priemonę, kad ji taptų prieinama mažoms ir vidutinėms įmonėms: peržiūrėti darbo vietos išlaikymo terminą, įtraukti universalaus dizaino priemones į tinkamų finansuoti išlaidų sąrašą, sumažinti	Pritaikytų darbo vietų skaičius išauga nuo 2 per metus iki ne mažiau kaip 50 per metus 2029 m.; ne mažiau kaip 70 proc. subsidijų gavėjų sudaro	SADM, Užimtumo tarnyba	2027 m. II ketv.

Siūlomas veiksmas	Siūlomas rezultato rodiklis	Siūloma atsakinga institucija	Terminas
darbdavio prisidėjimo ir garantijos reikalavimus bei supaprastinti paraiškos teikimą.	mažos ir vidutinės įmonės; sprendimas dėl paraiškos priimamas ne vėliau kaip per 2 mėn.		

II. PASTABOS DĖL PLANO PROJEKTE ESANČIŲ VEIKSMŲ

Veiksmo Nr.	LAVA pozicija	Pastaba ir siūloma formuluotė
2.3	Pritariame, siūlome papildyti	Inovacijų pirkimų iniciatyvos yra tinkamas įrankis paklausai formuoti. Siūlome papildyti veiksmą nuostata, kad tarp prioritetinių sričių būtų įtraukti ir žiedinės ekonomikos bei mažo anglies pėdsako technologiniai sprendimai.
2.7	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome patikslinti, kad naštos peržiūra apimtų ir aplinkosaugos bei tvarumo duomenų teikimo dubliavimą, kai ta pati informacija skirtingu formatu teikiama kelioms institucijoms.
2.8	Pritariame su išlyga	Pritariame perteklinio reguliavimo ribojimui, tačiau dabartinė formuluotė leidžia mechanizmą taikyti ir tiems ES teisės pasirinkimams, kurie verslui naudingi. Siūlome patikslinti: vertinamas ne bet koks nukrypimas nuo minimalių reikalavimų, o tik toks, kuris didina verslo sąnaudas nesukurdamas proporcingos naudos, o vertinime dalyvauja verslo asociacijos. Taip pat prašome užtikrinti, kad mechanizmas netaptų

Veiksmo Nr.	LAVA pozicija	Pastaba ir siūloma formuluotė
		pagrindu vėluoti perkelti reikalavimus, kurių Lietuvos eksportuotojų klientai ES jau taiko sutartiniu pagrindu.
2.9	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome investicinio projekto lengvatos taikymą išplėsti ne tik gynybos pramonės ir biotechnologijų sektoriuose, bet ir investicijoms į dekarbonizaciją, energijos vartojimo efektyvumą bei žiediško principo taikymo sprendimus.
2.11	Pritariame su išlyga	Veiksme nėra apibrėžta, kas laikoma Žaliuoju parku, todėl rodiklis gali būti pasiektas formaliai. Siūlome papildyti kriterijais: bendra energetinė infrastruktūra ir energijos iš atsinaujinančių išteklių dalis, pramoninės simbiozės sprendimai (vienos įmonės srautas naudojamas kaip kitos žaliava), vandens ir atliekų srautų valdymas teritorijos mastu.
2.15	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome nacionalinėje konkurencingumo strategijoje atskirai įvertinti atitiktį ES tvarumo reikalavimams ir tvarumo principų taikymą kaip eksporto konkurencingumo veiksnį ir numatyti verslo asociacijų dalyvavimą rengiant strategiją.
2.23	Pritariame su išlyga	Pritariame atskaitomybės naštos mažinimui, tačiau veiksmas suformuluotas tik kaip reikalavimų mažinimas ir nesprendžia trijų pasekmių. Pirma, sumažinus prievolių apimtį, duomenų reikalavimai persikelia į vertės grandinę, kur stambūs pirkėjai ir finansų įstaigos jų reikalauja iš mažųjų tiekėjų be apibrėžtos ribos. Siūlome įrašyti proporcingumo nuostatą: valstybės ir savivaldybių institucijų, valstybės valdomų įmonių pirkimuose ir valstybės remiamose finansavimo priemonėse standartine iš mažųjų ir vidutinių įmonių prašomų tvarumo

Veiksmo Nr.	LAVA pozicija	Pastaba ir siūloma formuluotė
		duomenų apimtimi laikoma savanoriško MVĮ tvarumo atskaitomybės standarto apimtis, o didesnis duomenų kiekis prašomas tik pagrindus jo būtinumą. Antra, įmonės, jau investavusios į duomenų surinkimo sistemas, atsiduria blogesnėje padėtyje nei delsusios, todėl siūlome numatyti savanoriškai parengtos tvarumo ataskaitos pripažinimą įrodymu viešuosiuose pirkimuose ir finansavimo priemonėse. Trečia, siūlome atskirą veiksmą dėl valstybės jau turimų duomenų teikimo įmonei mašininio formatu (žr. II dalies veiksmą N9).
2.25	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome papildyti nuostata dėl socialinių ir ekonominių partnerių konsultavimo rengiant planą bei dėl atskiros investicijų krypties pramonės dekarbonizacijai ir žiedinės ekonomikos sprendimams.
4.5	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome kartu su teisinio reguliavimo pakeitimais numatyti metodines gaires darbdaviams dėl automatizuotų stebėsenos ir sprendimų priėmimo sistemų skaidrumo reikalavimų taikymo.
4.6	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome vertinimo rezultatus susieti su socialinio verslo statusu ir rezervuotų viešųjų pirkimų taikymu, kad asmenų su negalia užimtumo priemonės veiktų kartu su paklausos priemonėmis.
5.7	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome tarp KURSUOK sistemoje finansuojamų kompetencijų aiškiai numatyti tvarumo, žaliųjų finansų ir žaliosios transformacijos įgūdžius, kurių poreikį lemia ES reikalavimai gamybos ir statybos sektoriuose.
6.5	Pritariame su išlyga	Pritariame psichosocialinių rizikos veiksnių vertinimo tobulinimui ir didesnei atsakomybei, tačiau prašome kartu numatyti praktines metodikas ir pavyzdines vertinimo formas mažoms įmonėms. Priešingu atveju padidės atsakomybė, bet ne gebėjimai jos laikytis.

Veiksmo Nr.	LAVA pozicija	Pastaba ir siūloma formuluotė
8.11, 8.12	Pritariame, siūlome papildyti	Pritariame perteklinių reikalavimų atsisakymui ir išankstiniam pramoninių zonų parengimui. Siūlome papildyti pramonės vartotojo dėmeniu: ilgalaikių elektros energijos pirkimo sutarčių sudarymo sąlygų aiškinimu ir energijos vartojimo efektyvumo priemonėmis gamybos įmonėse (žr. II dalies veiksmą N8).
9.12, 9.19	Pritariame	Pritariame be išlygų. Veiksmingi pranešėjų apsaugos mechanizmai ir patikimi juridinių asmenų naudos gavėjų duomenys yra sąžiningai veikiančio verslo interesas, nes mažina nesąžiningos konkurencijos riziką.
9.13	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome papildyti nuoroda ne tik į EBPO rekomendacijas kovos su korupcija srityje, bet ir į EBPO rekomendacijas dėl atsakingo verslo elgesio, taip pat numatyti EBPO nacionalinio kontaktinio centro veiklos stiprinimą.
10.3	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome tuos pačius principus, kurie taikomi trumposioms tiekimo grandinėms viešajame maitinime (kokybės kriterijai vietoje mažiausios kainos), nuosekliai taikyti ir kitose viešųjų pirkimų srityse.
11.5	Pritariame su išlyga	Investicijos į paruošimo perdirbti ir perdirbimo pajėgumus neatsipirks, jeigu nebus formuojama antrinių žaliavų paklausa. Siūlome veiksmą papildyti paklausos priemonėmis arba numatyti jas atskirai (žr. II dalies veiksmą N5).
11.6	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome papildyti dviem elementais: gamintojo ir importuotojo atsakomybės įmokų ekomoduliu (mažesnė įmoka už perdirbamą, ilgaamžį ar remontuojamą gaminį) ir aiškiais pereinamaisiais laikotarpiais, kad įmonės spėtų pritaikyti gamybą. Be ekomoduliuojamos sistemos finansuoja atliekų tvarkymą, bet neskatina geresnio gaminių projektavimo.

Veiksmo Nr.	LAVA pozicija	Pastaba ir siūloma formuluotė
11.10	Pritariame, siūlome papildyti	Pritariame sankcijų proporcingumui pažeidimų mastui, tačiau veiksmo numatytas tik neigiamas svertas. Siūlome papildyti teigiamu: įmonėms, diegiančioms geriausius prieinamus gamybos būdus ir taršos mažinimo technologijas, taikyti supaprastintą leidimų atnaujinimo tvarką ir mažesnę planinės kontrolės dažnumą.
11.12	Pritariame	Pritariame be išlygų. Statybos ir teritorijų planavimo procesų aiškumas yra viena dažniausių investicijų į modernizavimą kliūčių.
11.14	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome į veiksmą įrašyti maksimalius leidimų išdavimo ir atnaujinimo terminus kaip rezultato rodiklį. Informacinė sistema pati savaime terminų negarantuoja, o investicinių sprendimų priėmimui svarbus būtent prognozuojamas laikas.
12.17, 12.18	Pritariame, siūlome papildyti	Pritariame kolektyvinių derybų aprėpties didinimui ir ypač 12.18 veiksmui dėl gebėjimų stiprinimo, nes derybų kompetencijos trūksta abiem pusėms. Prašome į priemonės rengimą įtraukti verslo asociacijas, atstovaujančias privačiam sektoriui.
12.20	Pritariame, siūlome papildyti	Siūlome žmogaus teisių politikos koordinavimo forume numatyti atskirą verslo ir žmogaus teisių dėmenį, susietą su II dalies veiksmu N7.

III. TECHNINĖS PASTABOS

1. Veiksmo 13.6 įvykdymo data nurodyta 2025 m. II ketv., t. y. ankstesnė nei plano tvirtinimo data. Prašome patikslinti.

2. II prioriteto pagrindinių rezultatų dalyje nurodyta suma „ne mažiau kaip 1 730 mlrd. Eur privačių lėšų“ neatitinka Lietuvos ekonomikos masto ir, tikėtina, yra korektūros klaida. Prašome patikslinti.

Lietuvos atsakingo verslo asociacija pasirengusi prisidėti prie nurodytų priemonių rengimo ekspertiniu indėliu ir dalyvauti aptarimuose Jums patogiu formatu.

Jurgita Judickienė

Lietuvos atsakingo verslo asociacijos valdybos pirmininkė